

ДОТРИМАННЯ ТА ЕФЕКТИВНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

Реалізація та захист прав і свобод людини є пріоритетом для кожної держави і найважливішим фактором гарантування миру та безпеки в усьому світі [1, с.178].

Загалом права людини – це комплекс природних і непорушних свобод і юридичних можливостей, обумовлених фактом існування людини в суспільстві. Вони є універсальними, тобто належать всім людям незалежно від їх соціального становища, вродженими, бо виникають з моменту народження і невід’ємними через неможливість позбавити особу цих прав та неможливість її добровільної відмови від них [3].

Важливим кроком України як правової держави стала ратифікація Європейської Конвенції про захист прав і основних свобод людини 17 липня 1997 року. Основними вимогами даної Конвенції є те, що права і свободи людини становлять абсолютну цінність, є невід’ємними та належать кожному від народження [2]. Вони становлять важливий інститут будь-якого суспільства і їх забезпечення є однією з найголовніших функцій кожної держави.

У конституціях кожної держави правам та свободам людини і громадянина відводиться центральне місце. Підтвердженням цього є прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року Конституція України, яка проголосила, що людина, її життя, здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю [3].

Конвенція про захист прав і основних свобод людини є основною для законодавчої та іншої нормотворчої діяльності України, але більшість її положень ще очікують на прийняття законів, а дійсні права людини в переважній більшості випадків не відповідають європейським вимогам в цій галузі.

Серед інших важливих документів ООН про права людини можна виокремити: Загальну декларацію прав людини від 10 грудня 1948 року, яка стала першим документом, в якому був закріплений перелік усіх прав та свобод людини в цивільній, політичній, соціальній, економічній та культурній сферах;

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року та два протоколи до нього згідно з яким держави повинні безумовно та негайно виконувати взяті на себе зобов'язання з реалізації прав, які ним визнаються; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 року за яким держави зобов'язуються лише у проведенні відповідної політики з реалізації прав, які ним передбачені; Конвенція про права дитини 1989 року, яка визнає, що діти також мають права людини і у віці до 18 років вони потребують особливого захисту для гарантування поваги до їх повного розвитку та кращих інтересів; Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 року, яка забороняє і засуджує расову дискримінацію і вимагає від держав-учасниць вживання всіх необхідних заходів для її викорінення всіма належними способами та інші договори ООН про захист прав людини.

Фундаментальність прав людини не є абсолютною і вони можуть бути обмежені. Такі обмеження можуть здійснюватися перш за все для того, щоб захистити інші соціальні цінності, такі як національну безпеку, територіальну цілісність, життя, здоров'я, моральність населення та інші. У Конституції України ст. 64 детально визначено які права і за яких умов можуть бути обмежені.

Щодо здійснення захисту прав людини, то головними органами є комітети або комісії та суди, які складаються з експертів або суддів, які у своїй діяльності є незалежними та не є представниками своїх держав. Під час здійснення своїх функцій вони використовують такі основні механізми [5]:

- скарги (подаються окремими особами, групами осіб або державами комісії або комітету, після чого контрольний орган виносить рішення, яке відповідна держава повинна виконати);

- судові справи (у 2002 році після ратифікації Римського статуту був створений перший постійний міжнародний кримінальний суд для розгляду справ про злочини проти людяності, воєнні злочини, злочини агресії та геноцид. Міжнародний суд являється головним судовим органом ООН, який виконує наступні функції: врегулювання у відповідності з міжнародним правом юридичних суперечок та надання консультативних висновків з юридичних питань. Європейський Суд втілює у життя Конвенцію про права людини відповідно до

якої як тільки держава ратифікує Конвенцію або приєднається до неї, то автоматично підпадає під юрисдикцію цього суду, рішення якого є обов'язковими для держав-учасниць);

– подання доповідей (вони складаються самими державами, які керуються рекомендаціями контрольного органу. Такі доповіді відкрито обговорюються у формі «державного діалогу» після якого орган моніторингу надає свої зауваження щодо відповідності цієї держави стандартам, які передбачені документом, який розглядається).

Отже, враховуючи все вищевикладене, можна дійти висновку, що для ефективного захисту прав людини держави повинні гарантувати їх дотримання на національному рівні і розробити належний механізм усунення будь-яких порушень. Адже в переважній більшості випадків, рішення чи виконувати державою надані їй рекомендації залишаються на її власному розсуді. Саме тому потрібно чинити тиск на держави з метою визнання ними механізмів, які передбачають застосування правових санкцій.

Джерела:

1. Репецький В. М. Міжнародне публічне право : підручник. Київ : Знання, 2011. 437 с.
2. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція ратифікована Законом №475/97-ВР від 17.07.97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
3. Конституція України. Відомості Верховної Ради України від 28.06.1996. № 30. 141 с. Верховна Рада України. Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
4. Горбунова Л. М. Чинне законодавство України та Європейська конвенція з прав людини. Міністерство юстиції України. Режим доступу. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_948.
5. Юридичний захист прав людини. КОМПАС: Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді на сайті Council of Europe. Режим доступу. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/legal-protection-of-human-rights>.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Риженко Н. О.